

تبعید در خانه

دگردیسی و بحران خانواده در

آثار یاسمینا رضا

www.ketab.ir

تألیف:

حمیده مقدّسی

تبعید در خانه

دگردیسی و بحران خانواده در آثار یاسمینا رضا

تألیف: حمیده مقدسی

ناشر: انتشارات آتی‌نگر

طراح جلد: مهدی رضائی

صفحه آرابی: همتا بیداریان

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰ نسخه

قیمت: ۲۶۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۱-۶۱۰-۱۳-۱

ISBN: 978-622-6102-13-1

کلیه حقوق برای انتشارات آتی‌نگر محفوظ است.

نشانی دفتر فروش: خیابان جمال‌آده، پوی، روبه‌روی کوچه رشتچی،

پلاک ۱۴۴ واحد ۱ و ۲

نمابر: ۶۶۵۶۵۳۳۷

تلفن: ۶۶۵۶۵۳۳۶-۸

www.ati-negar.com * info@ati-negar.com

سرشناسه: مقدسی، حمیده - مؤلف

تبعید در خانه: دگردیسی و بحران خانواده در آثار یاسمینا رضا/ مؤلف: حمیده مقدسی

تهران: آتی‌نگر، ۱۳۹۷.

۱۸۴ ص.

ISBN: 978-622-6102-13-1

فیفا.

یادداشت: کتابنامه: ص [۱۷۹]-۱۸۴.

عنوان دیگر: دگردیسی و بحران خانواده در آثار یاسمینا رضا

موضوع: رضا، یاسمینا، ۱۹۵۹-م. نقد و تفسیر Reza, Yasmina — Criticism and interpretation

موضوع: نمایشنامه فرانسه—قرن ۲۰م.—تاریخ و نقد French drama—۲۰th century—History and criticism

موضوع: خانواده در ادبیات Families in literature —

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

PQ ۲۶۶۷/ص ۲۴ ی ۱۳۹۷

۸۲۴/۹۱۴

۵۱۷۶۹۳۱

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول حواشی و زمینه‌یستم، میراث جنگ جهانی دوم
۱۱	قرن بیستم
۱۶	نظری اجمالی به مدرنیسم ادبی
۱۸	عوامل فرهنگی مؤثر بر مدرنیسم ادبی
۱۹	تحول نظام ارزش‌گذاری
۱۹	نابودی فرهنگ
۲۰	فقدان ایمان
۲۰	جایگزینی الگوها
۲۰	تغییر در کانون قضاوت
۲۱	مدرنیسم و تئاتر
۳۱	تئاتر و درام فرانسه قرن بیستم
۳۶	تئاتر نو
۳۹	فرانسه مهد کارگردانان جسور
۴۸	گذری اجمالی به سیر و تحول ادبیات در قرن بیستم
۵۰	دگردیسی رمان در ادبیات معاصر
۵۲	رمان نو
۵۶	ویژگی بارز متون ادبی معاصر
۵۶	انکارها
۵۸	خوابگاه نویسندگان معاصر
۶۰	رمان نو - تئاتر نو؛ همسانی‌ها

فصل دوم | روند فروپاشی خانواده و روابط خانوادگی دوره معاصر

- خانواده ۶۵
خانواده در سنت ۶۶
جامعه‌ی مدرن ۷۱
انقلاب مدرنیته ۷۱
ماهیت جامعه مدرن ۷۴
مدرنیسم ۷۷
خانواده در مدرنیسم ۸۳
زوج در جامعه‌ی مدرن ۹۰
روابط خانوادگی در عصر مدرن ۹۳
از مدرن مدرن در جست‌وجوی معنا ۹۸

فصل سوم | یاد مینا، سارا، و آیت انسان خاموش در عصر مدرن

- درباره‌ی یاسمینا رضا ۱۰۷
تئاتر و ساختار دراماتیک - اثر آیت یاسمینا رضا ۱۱۸
تئاتر کم‌دی یا تراژدی ۱۲۱
تئاتری وامدار سنت، یا مدرنیته ۱۳۱
نمایشنامه‌ی (زندگی ۳×) - سال ۲۰۰۰ میلادی ۱۳۷
نمایشنامه‌ی (خدای کشتار) - سال ۲۰۰۷ میلادی ۱۵۱
نمایشنامه‌ی (گفتگوهای پس از یک خاکسپاری) - سال ۱۹۸۱ میلادی ۱۶۳

فصل چهارم | سخن پایانی

۱۷۳

منابع و مآخذ

۱۷۹

مقدمه

قدیمی‌ترین و اساسی‌ترین و در عین حال، دوام‌ترین نهاد انسانی، نهاد خانواده است که این نهاد مهم و سرنوشت‌ساز، در هیاهوی مدرنیته دچار آسیب‌های فراوان شده و از ایفای نقش اساسی خویش بازمانده است. «انسان» که در عصر مدرن روزگار می‌گذراند، احوالاتش چنان دگرگون شده که تشریح وضعیت او به شیوه روزگاران کهن، دیگر چندان آسان و آسوده نیست. نویسندگان معاصر نیز تمام توان خود را به کار بسته‌اند تا بخشی از این وضعیت را در ساحت‌ها و امکان‌های مختلف ظاهر سازند.

در قرن بیستم نگاه به انسان معاصر و جزیی نگری در راسخ شده و روزمره، مهم‌ترین چالش مطرح شده از نگاه نمایشنامه‌نویسان این عصر است. تغییر موضع قهرمان، تقلیل جایگاه و تبدیل شدنش به انسان عادی که درگیر زندگی معمول و غیر قهرمانانه شده است و ناتوانی در برقراری ارتباط با جامعه و اطرافیان، همواره یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های درام‌نویسان این قرن بوده است.

این مهم، در ابتدا میان رمان‌نویسان و درام‌نویسان معاصر همچون آلن رب گریه، ناتالی ساروت، ادوارد البی و یوجین اونیل و بعدها با موضوعیت مشخص‌تر، در آثار

آرتور میلر و دیوید ممت و دیگران دیده می‌شود. آثاری که با بازشناخت میراث گرانبهای هویت انسانی، پیچیدگی‌های رفتار و ذهن آدمی را محور قرار داده است.

در این میان نویسندگانی چون برنارد ماری کلتس، والر نووارینا، میشل ویناور و یاسمینا رضا و...، آثاری مستقل و خارج از ساختارمندی‌های مرسوم مد روز می‌آفرینند که بارزترین وجه اشتراک اکثریت آن‌ها، پرداختن به روابط متلاشی شده انسان و خانواده در درام مدرن است و بی‌شک یاسمینا رضا در میان آنان جایگاه ویژه‌ای را دارد. این نویسنده (یاسمینا رضا) که موضوع اصلی کتاب حاضر است، با محوریت قرار دادن زندگی زناشویی، رفتار و روابط خانوادگی اجتماعی در جامعه‌ی مدرن و با نگاه انتقادی به مسائلی چون هنر دوستی، حقوق بشر، حیا، دوستی و... موقعیت‌های دراماتیکی خلق می‌کند که در آن روابط انسانی دچار تنش‌های بی‌وقفه‌ی است و عبور از آن‌ها همواره با درد و نسیان و حرمان همراه است.

آثار یاسمینا رضا در سن حال که نشانگر زندگی عادی و روزمره انسان معاصر است، بسیار عمیق و روانگانه به جایگاه اجتماعی انسان مدرن جوامع اروپایی می‌پردازد. او ساده‌ترین مسایل روزمره و پیش‌پاافتاده‌ترین اتفاقات را دستمایه قرار می‌دهد تا به بطن ارتباط آدم‌ها نفوذ کرده، حقایقی پنهان با آتش را درباره روابط انسانی در جوامع مدرن و رو به پیشرفت به مخاطب نشان دهد. در این بین باز شناخت موشکافانه‌ی شخصیت‌های نمایشنامه‌های یاسمینا رضا خصوصاً روابط خانوادگی آن‌ها در جوامع مدرن موضوعی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به اینکه نمایشنامه‌نویس، خود یک زن روشنفکر است، مسئله اصلی بیشتر آثارش بر زندگی زناشویی و هم‌جامع اروپایی و تلاش برای نشان دادن شکاف در میان اعضای خانواده بنیان نهاده و چالش موجود در این نوع رابطه را مرتباً به مخاطب خود بازگو می‌کند. کتاب حاضر می‌تواند روایت خانوادگی نمایشنامه‌های یاسمینا رضا را در بدنه و بستر جامعه‌ی مدرن بررسی کند. بر همین اساس تلاش می‌کند ما را به نوع خاصی از رفتارشناسی در شخصیت‌های آثار یاسمینا رضا برساند یا لااقل پرسش‌هایی را در این زمینه مطرح کند. علاوه براین با دقت در مسائلی همچون شخصیت‌پردازی، تحلیل ساختاری و بررسی زوایای درام‌نویسی، نگاه جامعه‌شناختی او را حول محور ادبیات مدرن و تئاتر مدرن بازخوانی کند.

این نوشته علاوه بر سیر تحولات قرن بیستم و تأثیرات آن بر روابط خانوادگی در درام، گذری اجمالی خواهد داشت بر زندگی و آثار یاسمینا رضا، نمایشنامه‌نویس معاصر زن فرانسوی و پس از بررسی ساختار دارماتیک آثار وی، به سه نمایشنامه‌ی (خدای کشتار)، (زندگی $\times$ ۳)، (گفتگوهای پس از یک خاکسپاری) به صورت مجزا نگاه دقیق‌تری می‌اندازد و می‌کوشد زوایایی از این آثار را مکشوف‌تر و روشن‌تر در معرض دید قرار دهد. امید که چنین باشد.